

Social utblick

Kurt Grefve

Social tjänst — en framtidsbild

Om nuet är svårt att beskriva, hur skall vi då kunna säga något om framtiden? Den i många avseenden ovissa framtiden. Trots det vill jag ändå försöka, då framtiden är möjligheten för det vi inte nådde i dag. Inspiration har jag dessutom erhållit genom det framtidsscenario som nyligen anordnades av bla Förbundet för Social Forskning och Föreningen Sveriges Socialchefer i samarbete med forskningsavdelningen vid Lunds universitet.

Vart är vi på väg? Och varifrån frågar sig många.

Utvecklingen framhåller Per Holmberg, har gått över en röd väg på 60-talet (med solidaritet och utjämning), till en grön, där solidaritet med närmiljön poängterades. Nyligen har vi upplevt en blå väg präglad av nyliberalism, för att nu vara inne i en vit väg, som präglas av antivåld, solidaritet med kommande generationer och kamp för mänskliga rättigheter. Den vita vägen blev allmänt omfattad genom mordet på Olof Palme.

Med annan utgångspunkt beskriver några forskare (i boken "I framtidens kölvatten") en utveckling som tar avstamp i ett trendbrott, ett epokskifte. Det utmärks av att humankapitalet (vilket begrepp) växer i betydelse i förhållande till realkapitalet. Varuproduktionen kommer att ytterligare automatiseras medan tjänstesektorn växer. En konflikt blir oundviklig mellan centrum och periferi mellan den som har arbete och den som står utan. Samhällets institutioner tex arbetsgivarorganisationerna och den fackliga och politiska rörelsen) utmanas i sina traditionella roller och de sociala karantänerna (människor utanför den sociala ordning lönearbetet utgör) riskerar att utökas i framtidens Sverige.

Med denna bakgrund kan man reflektera över den kommande utvecklingen av samhället och socialtjänsten. Utvecklingen av sysselsättning och arbetsmarknad, samhällets värdegemenskap och hur vi

löser de gemensamma angelägenheterna blir då, som jag ser det av central betydelse.

Arbete, låt vara inte enbart lönearbetet, kommer även framdeles att vara av grundläggande natur. Arbetet har ett fundamentalt (och delvis oersättligt) värde för individ, kollektiv och samhälle. Ingenting tyder på att arbetet kan avlösas i detta avseende. Tvärtom borde devisen "allas rätt till arbete" nu vara mogen för att utvidgas till allas rätt till ett meningsfullt och berikande arbete.

Det svenska samhället har nått sin kraft i den värdegemenskap som (trots allt) funnits mellan olika samhällsgrupper. Samhällsutvecklingen har tidigare gett en viss grund för solidaritet människor emellan.

Många tecken tyder nu på att ojämlikheter accelererar. Det intrycket är påtagligt, även om de nu avslutade avtalsförhandlingarna kännetecknas av en låglöneprofil. En sådan utveckling med ökad ojämlikhet har vi som jag ser det inte råd med. En kraftfull politik som motverkar en sådan utveckling är därför mycket angelägen.

De gemensamma angelägenheterna har på liknande sätt haft en stark förankring bland breda grupper av befolkningen, tex i de stora folkrörelserna. Det sambandet håller på att brytas. Vilka "kitt" binder i dag samman tex den fackliga rörelsen och kommunens sociala arbete? Ja, det tillskapas möjligen genom särskilda projekt. Varför bedriver vi inte, i samverkan med "facket" ett reguljärt socialt arbete inne på företagen?

Med dessa utgångspunkter i förutsättningar, möjligheter och "hotbilder" ser jag att socialtjänsten måste

- vara beredd att i grunden ompröva sin inriktning, sitt arbetssätt och inte minst sin prioritering
- ut bland människorna i deras egen verklighet och på människors egna villkor
- bli mera kvalitets- och marknadsinriktad, styrd av de kunder som söker och får sociala tjänster, och sist men inte minst
- aktivt söka "medlevarskap" med andra goda krafter i samhället, tex folkrörelser av olika slag och andra grupper i samhället som står för en progressiv inriktning.